

11. T. G. Masaryk s československými legionáři v Rusku. *Polovíci T. G. Masaryk stojí* J. Škrabal (* 25.6.1885, Č. Boratín † 1925, ČSR). Příslušník České družiny, účastník bojů u Zborova, autor mnoha starších fotografických záběrů z Volyně (1918)

160

Za Janem Škrabalem.

Byl to český hoch z Ruska. Narodil se v Českém Boratíně na Volyni r. 1885 a vystudoval gymnasium v Slucku, gub. Minská. Věda, že nebude moci sloužit líp svému lidu než jako kazatel pravdy evangelia, odešel na bohosloveckou fakultu do Dorpatu, kdež strávil svá nejkrásnější léta od r. 1906—1914. V tom vypukla válka. První přihlásil se do české družiny z celého Boratína. Nastaly mu doby zkoušek a útrap jako prostému vojínu. Nicméně Jan Škrabal držel se znamenitě. 13. května 1915 byl vyznamenán za chrabrost křížem sv. Jiří IV. st. a řádem sv. Stanislava s meči a stuhou a povýšen na desátníka, o 8 měsíců později na četaře. V červenci 1916 stal se praporečkem a později důstojníkem v české armádě, razící si cestu domů, do osvobozené vlasti. R. 1919 odeslán byl lodí Grav

of Monte do Prahy a byl pověřen vedením fotoústředí Památníku Odboje, zároveň se svým důvěrným přítelem Fr. Paroulkem. V osvobozené vlasti zesnul v Pánu, tiše očekávaje návrat milé sestry a švagra. 26. února 1925. Většina obrázků uveřejněných v našich Besídkách, pochází od tohoto českého hochy.

Štábní kapitán v. v. Jan Škrabal.

Na hrob přítele a bratra.

Včera mi bylo oznámeno, že zemřel. Bolest a lítost mne uchvátila — však jistě neprávem. Neboť kdo mnoho trpí — zdaž není pro něj smrt tichou vysvoboditelkou z muk? A nyní vzpomínám: Vidím tichou, ale zámožnou českou osadu Borjatin u Lucka, kam přišel na prázdniny z Vilna, nesa si v duši rozkvétající nejkrásnější květy čistého idealismu, odlésk podivné krásy litevské přírody a veškeré kouzlo ideálního společenského života. Připravoval se učit, vzdělávat vychovávat stádece svěšené jako vůdce — kazatel a učitel — a sám byl sama láska a hotovost sebeobětování.

A tak jsem zahlédl jeho oduševnělou a vzrušenou mladistvou tvář, když první na Borjatině zapisoval své jméno do listiny dobrovolníků České Družiny v srpnu 1914. Pak jsme jeli takřka neznámí do Kijeva nastoupit v řadu družníků — osud nás srazil do chumáce až na velikém pochodu ku Krakovu — plném strádání, hladu a muk a ještě tragičtějším ústupu po celý rok 1915. Tu jsme se poznal blíž, naše duše si podaly ruce, aby řídké radosti a časté bolesti zažívaly spolu. Vzpomínám měsíčního pobytu na Sanu, těch krásných teplých nocí a našeho táboření v borovém háji, vzpomínám jeho písní plných citů a

touhy v nich — zpívalo nyní dobrovolně zotročené mládí o kráse života a o volnosti.

Oh těžko bylo si udržet víru, že váš ideál — osvobození vlasti bude dosažen. A přece jsme věřili skálopevně. Vzpomínám, jak jsme zápasili s ovzduším války, abychom zachovali neporušené mravní základy našeho kruhu. Vzpomínám a raduji se, že jsme to dovedli. Bohužel zoufalá služba v pinských bažinách a moje nemoc nás zase rozdělila. Konečně se nám rozzářily horizonty — přišel rok 1916 vzestup naší akce, horečná organizační činnost. Setkali jsme se na Krátko. V té době byl mi učitelem a já pozorným žákem. Uvědomili jsme si, že tisíce obrazů historie čsl. odboje defiluje kolem nás a zapadá do věčnosti a že je nutno je nějak zachytit, zachovat.

Byla to jeho absolutní znalost fotografie, která podepřela moje organizační myšlenky, aby dala základ k vytvoření archivu fotografických dokumentů odboje, který v poslední době v Památníku Odboje spravoval. — Potom byl jmenován důstojníkem a stal se pobočníkem velitele I. pluku. Zde začíná veliká a tze říci nadlidská, úmorná jeho práce. Sta listin ruských a českých, rozkazů a nařízení, seznamů a překladů, dopisů, telegramů, telefonogramů rostlo v ohromnou lavinu a drtilo jeho práce schopnost, vytrvalost a vůli. Ve dne i v noci nutno bylo pracovat iniciativně, rychle, přesně — mnohdy za líné ruské velitele a pomocníky. A tato práce ještě zmohutněla v roce 1917, kdy se zakončovala organizace I. divise a bratr Jan Škrabal byl jmenován pobočníkem velitele IV. pluku Prokopa Velikého. Jak strašně se tehdy plynulo energií, ale musilo tak být, neboť úkol byl ohromný. Vidím v duchu ozářené okno jeho pracovny — dlouho do noci — v domku nad řekou v Polonnom vzpomínám na jeho bolestný stesk — že se nemůže věnovati své oblíbené fotografii, neboť byl celé pohlcen prací kancelářskou, která hlodala na jeho zdraví až je podlomila. Tři roky činnosti na bojištích a tři roky práce kancelářské bez oddechu, bez dovolených v divokém válečném tempu a nové 3 roky práce v republice, zajiště stačí, aby zlomily i silnější organismus, než měl bratr Jan Škrabal, duše něžná, básnická, ideální, upřímně bratrská, věřící a toužící a zároveň dobrovolně se obětující. Přeji národu, aby měl hojně takových charakterů.

Fr. Paroulek, starodružinník.

Jan Škrabal, družiník 22. srpna 1914